

- поетики : зб. наук. пр. – Вип. 32 / редкол. : Г. Ф. Семенюк (гол. ред.), А. В. Козлов (відп. ред.) та ін. – Ч. 2. – К. : Твім інтер, 2008. – С. 272–284.
2. Г-ко В. Тарась Григорьевичъ Шевченко (По книгѣ Чалаго и по “Кобзарю”) С. Н. Кулябки. Кіевъ, 1884 г. / В. Горленко // Кіев. старина. – 1883. – Т. 7. – № 12. – С. 675–676 .
 3. Добролюбов Н. “Кобзарь” Тараса Шевченка // Избранное / Николай Добролюбов. – М. : Правда, 1985. – С. 379–389.
 4. Ивановъ И. Шевченко въ кругу народныхъ поэтовъ / И. Ивановъ // Рус. мысль. – 1897. – № 6. – С. 135–154.
 5. Конисскій А. Дѣтство и отрочество Т. Г. Шевченка / А. Конисскій // Рус. мысль. – 1893. – № 3 – С. 175–180.
 6. Пыпинъ А. Русскія сочиненія Шевченка / Александръ Пыпинъ // Вѣстникъ Европы. – 1888. – № 3. – С. 246–286.
 7. Сумцовъ Н. О мотивахъ поэзии Т. Г. Шевченка / Николай Сумцовъ // Кіев. старина. – 1898. – № 2. – С. 210–228.

УДК 821.161.2

Галина Волощук

**ПАТРІОТИЧНІ МОТИВИ ЗБІРКИ “НА НОВИЙ ШЛЯХ”
УЛЯНИ КРАВЧЕНКО В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ**

У статті розглянуто питання синтезу мистецтва поезії Уляни Кравченко та малярства західноукраїнських земель кінця ХІХ – початку ХХ ст. Значне місце відведено взаєминам поетеси з іншими видатними галицькими митцями, зокрема з І. Франком, М. Павликом та К. Устияновичем. Проаналізовано патріотичні мотиви збірки поезій Уляни Кравченко “На новий шлях”, яка вийшла друком у Коломиї 1928 р.

Ключові слова: синтез мистецтв, мистецьке середовище, патріотичні мотиви, національні погляди.

Волощук Галина. Патриотические моменты сборника “На новый шлях” Уляны Кравченко в контексте идеи западноукраинской искусственной среды конца XIX – начала XX ст. В статье рассматривается вопрос синтеза искусства поэзии Уляны Кравченко и живописи западноукраинских земель конца XIX – начала XX ст. Особое внимание отведено анализу взаимоотношениям Уляны Кравченко с другими украинскими знаменитостями того

времєни. Аналізується зборник поезій Ульяни Кравченко “На новий шлях”, котрий вийшов друком в Коломиї в 1928 г.

Ключевые слова: синтез мистецтв, мистецтвенна середина, патріотическіє моменти, націоналістическіє взгляды.

Voloshchuk Yalyana. The Patriotic Motive of Collection “On New Way” by Ulyana Kravchenko in the Context of Ideas on the West of Ukraine the End of XIX and Begin of XX Century. This article gives the questions synthesis of the art of poems by Ulyana Kravchenko and painting the West of Ukraine the end of XIX and begin of XX century. It is mentioned that mutual relation between by poet and outstanding of Ukrainian painter such us I. Franko, M. Paluchko and K. Ustujanovuch. It has done the analysis the poem’s of collection “On New Way” by Ulyana Kravchenko which appeared in Kolomiya in 1928.

Key words: the synthesis of painting, the art of environment, patriotic motive, the national opinions.

Постановка наукової проблеми та її значення. Друга половина XIX ст., а особливо його остання чверть та перше десятиліття XX ст., були, за виразом І. Лисяка-Рудницького, “добою безперервного українського підйому” [12, 97]. По-перше, сприяли ті політичні партії та громадські організації, які у своїх політичних програмах наголошували на важливості для українського поступу зосередження значної ваги на розвиткові літератури, освіти, науки та мистецтва. По-друге, галицькі політичні й мистецькі діячі усвідомили, що формування особистості як людини вільної й самобутньої можливе також тоді, коли буде усунуто штучну стіну між інтелігенцією й простими людьми, що століттями гальмувала створення єдиної нації. “Поступ української спільноти, – зазначає І. Лисяк-Рудницький, – виразився в розвитку інтелектуального життя, що відповідало потребам різнобічного модерного суспільства. Двоє людей очолювали ці зусилля – І. Франко та М. Грушевський... Франко <...> також правив за наявний зразок інтелектуальної сумлінності та самовідданого служіння суспільству ..., він став наставником нового покоління письменників та інтелектуалів [13, 431]. Зростання художнього, літературного та наукового процесів сприяли різноманітності тематики й проблематики творів, відображенню побуту різних прошарків галицького суспільства, високому мистецькому рівню творів. Це найбільше простежується в літературі та малярстві – як виразників одного світогляду, однієї ідеології, виражених у різних матеріалах.

Тому метою статті є окреслити патріотичні мотиви збірки поезій Ульяни Кравченко “На новий шлях” у контексті ідей західноукраїнського мистецького середовища кінця XIX – початку XX ст.

Із мети статті логічно випливають такі **завдання**:

- охарактеризувати ідеологію західноукраїнського мистецького середовища кінця ХІХ – початку ХХ ст., зокрема літератури та малярства як виразників одного світогляду;
- проаналізувати творчі взаємини Уляни Кравченко з іншими галицькими митцями;
- визначити своєрідність патріотичних мотивів збірки поезій Уляни Кравченко “На новий шлях” крізь призму ідей того часу.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. До аналізу художньої творчості Уляни Кравченко зверталися П. Волянський [2], А. Каспрук [7], І. Книш [9], Г. Огриза [15]. **Актуальність** статті полягає в аналізі збірки поезій Уляни Кравченко “На новий шлях” у контексті сучасної їй художньої творчості, зокрема малярства. Адже ознаки стилю цих двох мистецтв – малярства й літератури – однакові. Темою цих мистецтв є людина, її внутрішній світ, її бажання, ідеї та світогляд.

Виклад основного матеріалу із цієї проблеми й обґрунтування отриманих результатів. У витоках такого малярства в Галичині були К. Устиянович і Т. Копистинський. Вони й підготували ґрунт для українського малярства – справді національного й психологічного. К. Устиянович намагався здебільшого через релігійний живопис впливати на виховання українського простого люду, наблизити його до розуміння малярських творів, збагачувати цим свої естетичні й ідеологічні уподобання. “Пів сотні церков має мої ікони, – зауважив він у 40-ліття своєї творчої праці, – п’ятнадцять іконостасів, одинадцять стінописів, у сімох залишив я, крім декоративних картин, вартісні твори мистецтва за час від 1862–1902 рр. [8, 24]. У його малярському доробку є речі, у яких відображено мрії українського народу про своє визволення і створення власної держави. Є твори глибокого філософського змісту. Це “Мойсей”, “Тарас Шевченко на засланні”, а також низка портретів, у яких він «намагався вирішити душевний стан людини, а вже через нього дати уявлення про особистий характер портретованого. Цей потяг тісно пов’язаний із загальною спрямованістю творчості художника й письменника, із його поглибленим інтересом до питань морального й суспільного сенсу людського характеру, до самоцінності його емоційного світу” [16, 98].

Монументальний релігійний живопис К. Устияновича як психологічний історичний простір, його релігійні образи, прості й зро-

зумілі, як психологічні індивідуальності на тлі вкрай складеного й жорстокого побуту стають темами численних культових композицій і поступово знищують межу між інтелігенцією і масою простолюду, яку віками мурували ті, кого У. Кравченко в багатьох сонетах називала “лютими катами”.

К. Устиянович уперше в українському галицькому малярстві почав шукати суто художні вартості портрета. Ці риси спостерігаємо в майстерно написаних портретах М. Устияновича, Т. Бажанського та Ю. Лаврінського. У цих портретах художника цікавили не стільки соціальні мотивації, не стільки громадянське значення особистості, скільки пластичні та психологічні особливості людини, яку він зображує. Це все було значним кроком поступу взагалі в галицькому малярстві кінця ХІХ ст.

Відчуваючи необхідність об’єднання галицьких митців для більш успішного подолання тієї відсталості в розумінні призначення мистецтва, яка існувала в середовищі української галицької інтелігенції наприкінці ХІХ ст., у 1898 р. у Львові група художників організувала “Товариство для розвою руської штуки”. У статуті товариства йшлося не тільки про “порятунок загибаючих у роздрібленні мистецтв, а й про відродження українського мистецтва” [16, 80]. До товариства увійшли майже всі відомі українські митці – К. Устиянович, І. Романовський, І. Труш, О. Новаківський, Т. Копистинський та інші, кому була не байдужа доля українського малярства. Для пропагування художньої творчості, для формування патріотичного світогляду Товариство організувало художні виставки в містах Галичини – Коломиї в 1881-му, Львові в 1900-му та 1903 р. У творах учасників виставок реакція на сучасність виражалася насамперед у значному емоційному переживанні. Потреба утвердити власну індивідуальність на противагу тому процесові зневаги, який ще міцно тримався в середовищі галицької інтелігенції, супроводжувалася нарощуванням почуття внутрішньої гармонії, бажанням поєднати традиції вітчизняного малярства з тими новаторськими тенденціями, що почали проникати в українську культуру. Більшість галицьких митців обрала мету повернутися до справжньої живої природи, відкинувши всі ті перепони та бар’єри, які неприродно насаджувалися між природою, життям та художником.

Вони намагалися створити свою поетику й зовсім нове живописне середовище, нову живописну систему, підготувавши таким чином

грунт для мистецтва, яке вже склалося на межі двох епох. Естетична концепція та живописна система нового мистецтва почала визначати загальний характер малярства І. Труша, О. Новаківського, Ю. Панькевича та М. Івасюка. Згодом нова поетика сприяла зміцненню живопису, поезії, музики та філософії, що було пов'язане з бажанням об'єднати мистецтва й утілити у творах мистецтва складний багатоплановий зміст. Замість звичайних пейзажів чи побутових композицій починають з'являтися твори, у яких ніби поєднуються ознаки різних жанрів, що виразно говорить про нову естетичну якість культури. Такими є роботи О. Новаківського, М. Бойчука, В. Кричевського – малярство яких представляло вже не тільки Галичину.

Саме в цей час для більшості галицьких інтелігентів, незважаючи на різницю їхніх ідейних концепцій, характерним було стремління шукати вирішення всіх протиріч у сфері духовної творчості, тому що саме в мистецтві, насамперед у поезії, музиці та малярстві, інтелігенція бачила шлях не тільки врятування людства, скільки зближення з основною масою народу. Уляна Кравченко у споминах “Хризантеми” весь час наголошує, що кожна людина, якщо вона досягне гармонії, обов'язково налагодить і своє соціальне життя [11]. Це змушувало її завжди знаходитися там, де вирувало мистецьке життя, де можна було вільно спілкуватися з митцями і сприяти втіленню її мрії про гармонію й об'єднання мистецтв у життя.

Сестра К. Устияновича Марія Бобикевич у споминах про свого брата та мистецьке життя родини згадує, що Уляна Кравченко часто брала участь у дискусіях, які відбувалися в домі Устияновичів та майстерні брата у Вижниці, про призначення мистецтва, про місце художника в житті суспільства, про досягнення відомих галицьких поетів та малярів, які змістом своєї творчості утверджували людину з усіма її багатствами духовності, утверджували вартості життя, не сумісні з міщанським існуванням [1, 23].

Уже значно пізніше, у 20-х рр. ХХ ст., коли в українському малярстві, та й загалом у мистецтві, перемогли ідеї імпресіонізму та продовжувались інтенсивні пошуки нових способів вираження й осмислення навколишнього світу, Уляна Кравченко не могла залишатися осторонь цих процесів у мистецтві. Як і в малярстві, її захоплюють чисті чуттєві враження. Вона частіше починає захоплюватися внутрішнім світом природи й людини, психологічними настроями, суб'єктивними відчуттями. Як і в сучасному її малярстві О. Нова-

ківського, молодих С. Гординського, С. Луцика, А. Малюци, її цікавив у літературі, особливо в поезії, принцип фіксації миттєвих вражень, що швидко змінюються, викликаючи в душі художника цікаві й захоплюючі враження. Такі настрої підсилювалися постійними контактами з митцями, найчастіше учнями й учителями школи О. Новаківського.

У споминах про О. Новаківського, його художню школу й учнів А. Малюца зазначає: “Відвідували Новаківського часто його приятелі та звеличники його мистецького таланту, ось як адвокат Голубовський, інженер Чижевський, суддя Рак. Приїжджали до нього Стефаник, Лепкий, Николишин, бувала Уляна Кравченко, Гриневичева й інші світочі тих часів. Школою та учнями цікавилися пані Чайковська, Ракова, Гординська, Вергановська та інші, що їх вже й не пам’ятаю ...” [14, 16]. Згадує про часті відвідини Уляною Кравченко школи О. Новаківського й С. Гординський у споминах про інтенсивне мистецьке життя галичан 20-х рр. минулого століття. Бувала Уляна Кравченко й на цікавих лекціях з історії мистецтва, які читав митрополит Андрій Шептицький і учням О. Новаківського, і всім, хто цікавився історією світового й українського мистецтва [3, 27].

Зрозуміло, що перебування в товаристві відомих галицьких інтелектуалів, взаємини з І. Франком та ще не досліджені з Б. Лепким не могли не вплинути на мистецькі й філософські уподобання Уляни Кравченко. Як відомо, Б. Лепкий мав сильний вплив на переосмислення поетесою ставлень до модерних течій у літературі та художній творчості. Будучи пристрасним колекціонером і прихильником образотворчих мистецтв, він постійно заохочував знайомих і близьких йому людей знайомитися з мистецтвом, його історією та сучасним станом. Сам Б. Лепкий уже до 30-х рр. ХХ ст. зібрав “цілу галерею картин визначних українських мистців. Його власністю були відомий портрет Мазепи пензля Осипа Куриласа, низка портретів і пейзажів Івана Северина” [4, 323].

Перебуваючи в постійних стосунках із галицькою творчою інтелігенцією, живучи з нею одним мистецьким життям, Уляна Кравченко не могла не зазнати впливів модерних настроїв у літературі. Її поезія стає більш чуттєвою, теми відкриття недоліків буденного життя поступово змінюються ліричним ставленням до змін внутрішнього й зовнішнього світів, природи, а це особливо відчувається в “Хризан-

темах” [11]. Однак вона, усе ще пам’ятаючи настанови І. Франка, не уникає психологічних та соціальних мотивацій дій та вчинків героїв своїх поезій. І це постійно відчувається в перевиданні у 1928 р. збірки “На новий шлях” [10], у передмові до якої П. Волянський зазначає: “Вона перша поставила жінці перед очі вищий ідеал життя: не вигоди та нічим не закаламучений спокій у щоденному життю, але працю над піднесенням себе до гідності вільної людини, яка має право рішати про свою долю та долю свого народу на рівні з мущиною” [2, 7].

Збірка поезій Уляни Кравченко “На новий шлях” видрукувана в Коломиї у 1928 р. і складається з восьми циклів. Хронологічно – це поезії 1885–1912 рр., більшість із них друкувалася в популярних у Галичині періодичних виданнях та альманахах, переважно в “Зорі”, “Руслані”, Літературно-науковому віснику, “Акордах” та в альманасі “Перший вінок”. Автор вступної статті до збірки П. Волянський звертає увагу читача на оті основні мотиви поезій, які повинен відчувати кожний читач. По-перше, це постійне звернення поетеси до тієї генерації жінок, які стануть до завзятої боротьби за кращу долю народу. По-друге, це мотиви захисту тих верств українського народу, які, поневолені насильством та визиском сильніших, віддаючи висліди своєї важкої праці невеликій купці багатіїв, живуть у злиднях та постійній нужді. Така мотивація всіх ста двадцяти семи поезій стає зрозумілою, коли думками перенесемося у 80-ті рр. XIX ст., адже більшість поезій створена якраз у час 1885–1890 рр. Саме тоді, коли галицькі українці тільки починали гуртуватися в єдиний національний рух, коли Н. Кобринська лише починала закликати жінок до емансипаційних виступів й активної праці на ниві літератури та мистецтва. Це був час важкої і не завжди безпечної боротьби за українську державність, за надання українській мові рівних прав із державною німецькою та “напівдержавою” польською мовами; це був час залучення до боротьби селянства й робітників – найбільшої частини тодішнього галицького українського суспільства. Тому майже всі поезії збірки “На новий шлях” – це могутній клич поетеси покінчити зі старим життям та тими умовами, які це життя формували. Цей клич відчутний уже у першому вірші “Куди ти, сестро”. Поетеса застерігає, що шлях до визволення буде важким і небезпечним, а якщо той, хто читає її вірші, сумнівається в перемозі, то нехай покине “новий” і “невтоптаний” шлях боротьби:

*Куди ти, сестро, смілий лет звертаєш?
На новий шлях? А чи ти теє знаєш,
що холод самоти там привита тебе?
Покинь новий, на втоптаній вернися,
забав і сплетень кормом лиш кормися,
бо світ тебе ледачою назве!* [10, 5].

Якщо зрозуміє жінка, що принесе суспільству її важка праця, тоді, якщо має стільки сил, щоб “йти на труд без слави і заплати”, – то сміливо може ступити на “новий шлях”. Зміст цього вірша – не тільки передмова до збірки, але узагальнений мотив усіх її поезій. Фактично поетеса намагається створити новий ідеал палкого борця за визволення народу з тенет неправди та насильства, закликає жіноцтво збудувати в суспільстві високі духовні інтереси, виховувати прекрасні почуття і благородні поривання. І в малярстві, і в українській літературі, у тому числі у творчості Уляни Кравченко, починався процес виховання інтересу до української дійсності, до тієї частини народу, котра мала повне право брати участь у політичній та культурній житті нації. К. Устиянович, І. Труш, О. Новаківський, С. Дачинський так само, як І. Франко, Уляна Кравченко, Н. Кобринська, К. Попович, О. Кисілевська та багато інших галицьких письменників та малярів, намагалися збудити в українській громаді почуття власної гідності, викликати зневагу до будь-якого насильства над особистістю, звертатися у своїй творчості до багатства й розмаїття життя, викликати жвавий інтерес до яскравої людської індивідуальності.

Митець, як свідчить зміст збірки Уляни Кравченко, повинен утверджувати духовну красу подвижників українського відродження, здатних йти заради звільнення свого народу на переслідування влади. Спрага до життя, його багатство і різнобарвність повинні спрямовувати творчість митця не тільки до сучасності, а й до яскравих характерів українського історичного минулого. Такий лейтмотив більшості поезій збірки:

*Будь сильна і свідома прав людини,
до жнива стань і з нив снопи збирай!
В твоїх руках твоє добро й родини
цілої воля й ясний щастя рай.
Лиш перша стань там, де в холодні кручі
життя з пісень падуть кличі блискучі ...
Борцем за правду і краси натхненням
і в світа стужі теплим будь промінням!* [10, 8]

Смілива й безоглядна правдивість в усьому були все життя радістю і сумом, її волею і неволею, її одкровенням. Як і вся її творчість, поезії збірки “На новий шлях” – це незвичайна життєва енергія, яка протягом довгого творчого життя поетеси буде знаходитися в постійному протиборстві з бажанням відпочити, але життя, яке вона щиро любила, запалюватиме в її душі духовний і творчий вогонь, вогонь любові до людей, до краси природи, до тих, хто відійшов у вічний світ, залишивши іншим благодатні плоди своєї праці. Свідчення цьому поезії “Жіноче призваннє”, “Ведеться боротьба в людському роді”, “Новий лад”, “Щирий люд наш без провини”, “Слово – меч!”, “Поглянь лиш, красуне!” та багато інших. Епілогом до цих поезій можуть сміливо вважатися рядки з невеличкого вірша “Слово – меч !..”:

*Слово –меч!.. Таку то зброю
Як візьмемо у чисті руки
З волі гартом і з любов'ю,
Не поб'ють нас вражі круки...
Як би то любови сила
братів наших получила,
пonexали сварки, блуди,
жар, що тліє в їхніх грудях,
в об'єднання склали діло,
сонце б нам тоді світило,
і всі тіни, чорні хмари
з України пощезали ... [10, 40].*

Окрасою збірки можна вважати цикли сонетів – “справжні сльози спочуття з недолею меншого брата і з терплячим людством”, як висловився про них відомий галицький письменник та публіцист В. Масляк [2, 10]. Це цикли “Мені не жаль”, “за много”, “Вагання”, “Зимою”, “В землиці чорнім лоні”, “Титани”, “Ланцюги”, “О, не клянись”, “Холодним”, “Пробудженій”, “Коли приймив ти ...”, “Спогад”, “Не квапся у майбутнє”, – усього тридцять два сонети. Написані вони і у формі канонічного європейського типу, названого французьким, що складається з двох катренів та двох терцетів. Ці сонети збірки вмістили в собі різні тематичні мотиви – захист пригнічених та обездолених, філософські узагальнення, соціально-політичні декларації, побутові шкіци, елегійні медитації, портрети відомих постатей галицького відродження – І. Франка та М. Павлика.

Інколи в сонеті тісно переплітаються мотиви природи із соціально-політичними мотивами, що надає поезії якогось відвертого сумного звучання, загострюючи соціальний зміст. Прикладом такого сонету може бути поетична картина “В землянці чорнім лоні” та “Зимною”:

*На полі сніг... Скрізь пусто, тихо, біло.
На хвилю втих свист бурі-хуртовини.
Ой, не серна ж то мчить у бір ялини,
дівча убоге поспіша несміло.
Дрожить від стужі майже наге тіло;
та треба йти: – нічим огріть хатини,
зібрати треба вязку сухарини. –
уздріла пару – і в очах стемніло [10, 18].*

Окремо слід виділити цикл із п'яти сонетів “Титани”, присвячених “товаришам М. Павликові та І. Франкові”. Сонети створені в 1886 р., саме тоді, коли І. Франко та М. Павлик зазнавали жорстоких репресій за свою суспільно-політичну діяльність із боку влади.

Загалом усі сонети Уляни Кравченко – це бажання збудити в суспільстві почуття любові до людини, намагання переконати хоча б ту мислячу частину галицького українства, котра сподівалася на неминучу перемогу здорових національних сил у здобутті державності, що шанування таких діячів, яким був І. Франко, є одним зі способів виховання патріотичних почуттів, утвердження в суспільстві думки, що тільки особистість, як категорія етична й духовна, спроможна сприяти у формуванні національної свідомості. Як поетеса гострого соціального бачення, Уляна Кравченко постійно переконувала читачів, що любов до свободи, шлях до звільнення є виразним показником певної висоти людини, яскравим свідченням того, що людина хоча внутрішньо, але вже зрікається своєї залежності, свого лакейства. Уважне читання поезій збірки “На новий шлях”, та й не тільки її, переконує, що поетеса постійно нав'язує читачеві думку, згідно з якою духовне звільнення людини є нічим іншим як реалізацією її особистості та постійною боротьбою зі злом; одночасно духовне звільнення є й перемогою людини над страхом, у який силою заганяли її поневолювачі протягом довгого часу.

Це були для епохи Уляни Кравченко сміливі та прекрасні думки. Однак думки – це щось абстрактне, а щоб набути значення почутих

чи побачених, вони повинні бути тієї чи іншої форми. Розуміння форми художнього твору притаманне було й Уляні Кравченко: її вірші, а особливо сонети – це витончена художня форма, яка взаємодіє з багатим змістом, насиченим епітетами й метафорами. Вони вимальовують в уяві читача живі й духовно конкретні образи, яких супроводжують зорові асоціації. Однак значимість таких образів полягає передусім у тому, що вони наповнені почуттями, які викликають у поетеси навколишні явища й люди.

Висновки. Як і в малярстві часів поетеси, у якому розвиток вивольних змагань та зростання національної свідомості сприяли поширенню інтересів до життя простих людей, до вияснення причин економічного й духовного поневолення українців, сприяли зростанню не тільки реалістичних тенденцій, а й національних, у поезії Уляни Кравченко відбуваються такі зміни. Вона поступово, але активно, починає звертатися до соціальної тематики, надаючи їй певного філософського змісту. І так само, як і в малярстві, нові ідеї, ідеї модернізму в мистецтві поступово поєднувалися з реалістичними ідеями й набували нових ознак, так і в поезії Уляни Кравченко, у центрі якої стоїть свідомість особистості, мотиви побутописання змінюються психологічними переживаннями й станом героїв. Епіцентр її поетичного доробку поступово переміщується від простого зображення до психологічного вираження. Так у її поезії формується гуманістична концепція з рисами неоромантизму, в основі якої була ідея духовного виявлення особистості, виховання ідеалу нової людини.

Література

1. Бобикевич М. Мої спомини про Корнилія Устияновича / М. Бобикевич. – Коломия : Жіноча доля, 1927. – 40 с.
2. Волянський П. Передне слівце / П. Волянський // Кравченко У. На новий шлях. – Коломия : Заг. книгозбірня, 1928. – С. 7–11.
3. Гординський С. Львів, Париж, еміграція / С. Гординський // Малюца А. Степан Луцик мистець. – Нью-Йорк ; Торонто ; Вашингтон : УВУ, 1973. – С. 27–39.
4. Горняткевич Д. Богдан Лепкий як маляр / Д. Горняткевич // Визвол. шлях. – 1973. – Ч. 3. – С. 323–328.
5. Дорошенко Д. Огнище української науки. Наукове Товариство ім. Шевченка / Д. Дорошенко. – Нью-Йорк ; Філадельфія : [б. в.], 1951. – 168 с.
6. Дучимінська О. Спомини про Уляну Кравченко. Рукопис : Власність Станько І. А. – 40 с.

7. Каспрук А. Уляна Кравченко / А. Каспрук // Уляна Кравченко. Вибрані твори. – К. : Держ. вид-во худ. л-ри, 1958. – С. 3–28.
8. Кейван І. Устиянович. Життя і творчість / І. Кейван. – Коломия : Жіноча доля, 1938. – 68 с.
9. Книш І. Юність Уляни Кравченко / І. Книш // Три ровесниці 1860–1960. До сторіччя народин Уляни Кравченко, Марії Башкірцев, Марії Заньковецької. – Вінніпег : National publishers LTD. – С. 7–92.
10. Кравченко У. На новий шлях / У. Кравченко. – Коломия : Заг. книгозбірня, 1928. – 143 с.
11. Кравченко У. Хризантеми / У. Кравченко. – Чикаго : Вид-во Миколи Денисюка, 1961. – 413 с.
12. Лисяк-Рудницький І. Між історією і політикою / І. Лисяк-Рудницький. – Мюнхен : [б. в.], 1973. – 157 с.
13. Лисяк-Рудницький І. Українці в Галичині під австрійським пануванням / І. Лисяк-Рудницький // Історичні есе : в 2 т. Т. 1. – К. : Основи, 1994. – С. 413–450.
14. Малюца А. Степан Луцик / А. Малюца // Степан Луцик мистець. – Нью-Йорк ; Торонто ; Вашингтон : УВУ, 1973. – С. 9–26.
15. Огрыза Г. Поэтическое творчество Ульяны Кравченко в контексте украинской литературы конца XIX – начала XX века : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.01.03 – литература народов СССР (украинская) / Г. Огрыза. – К. : [б. и.], 1990. – 17 с.
16. Рубан В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку XX століття / В. Рубан. – К. : Наук. думка, 1986. – 161 с.

УДК 821.111(73)

Олександр Гон

ФУНКЦІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У ТВОРЧОСТІ Т. С. ЕЛІОТА Й ЕЗРИ ПАУНДА

Використавши думку Дж. Куллера про те, що визначення джерел літературних текстів не повинно стати самоціллю критики (попередження, висловлене І. Франком задовго до публікації “Переслідування знаків: семіотика, література та деконструкція”) й аналізуючи інтертекстуальність як спосіб проявлення форм сигніфікації в наступних творах, автор виокремлює функції літературних посилань у творах Еліота й Паунда. Версифікаційні особливості “Безплідної землі” трактуються як інтертекстуальний “об’єктивний корелят”, визначені ідеологічні імплікації алюзій на Данте у віршах Еліота й Паунда. Автор застосовує ревізійністське потрактування міфу про Вавилонську вежу,